

TOXIKOLOGICKÁ CHEMIE

ŠVAJKOVÁ, M. D.: Toksikologičeskaja chimija
Moskva, Medicina 1975

Přestože se chemie stále rozvíjí a nové chemické sloučeniny stále více zasahují do všech oborů lidské činnosti, existuje stále málo monografií o mezním oboru chemie a biologie — toxikologické chemii. Jednou z nich je učebnice určená pro sovětské farmaceutické instituty a farmaceutické fakulty lékařských institutů, vycházející již ve 3. vydání.

Proti poslednímu vydání z r. 1965, které se týkalo výhradně soudní chemie, byl rozsah knihy poněkud rozšířen. Toxikologickou chemii chápe autorka jako vědu o metodách izolace, důkazu a stanovení chemických jedů a produktů jejich interakcí v organismu, přičemž soudní chemii považuje za jeden z hlavních oborů — jednu z nejvíce rozvinutých částí toxikologické chemie.

Úvodem je vyložen předmět, obsah a úkoly toxikologické chemie v Rusku a SSSR. Mezi školami, které se zasloužily o rozvoj toxiko-

logické (soudní) chemie, jsou vedle pracovišť universit v Moskvě, Tartu a Charkově jmenováni i A. P. Něljubin, J. K. Trapp a A. P. Dianin z Mediko-chirurgické — nynější Vojenské lékařské akademie S. M. Kirova v Leningradě. Škoda, že tato část nepodává světový vývoj oboru.

Vlastní obsah je členěn do dvou částí. V první z nich, nazvané **Obecné otázky toxikologické chemie**, jsou vysvětleny základní pojmy [jed, jedovatá látka, otrava], předmět toxikologické analýzy aj. Zdůrazňuje se tu významné postavení soudní chemie a je věnována velká pozornost organizačním a právním problémům soudně chemické expertizy. Za základní schéma chemicko-toxikologické analýzy se pokládá soubor metod izolace jedu z biologického materiálu, čištění, důkazu a stanovení.

Hlavní — **Speciální část** — knihy nejprve klasifikuje jedovaté a silně toxické látky na

šest skupin, vychází se při tom zásadně ze způsobu izolace biologického materiálu:

1. látky destilovatelné s vodní parou;
2. látky extrahovatelné okyseleným etylalkoholem nebo vodou;
3. substance, které se extrahují organickými rozpouštědly;
4. jedy anorganického původu izolované po mineralizaci;
5. látky izolovatelné dialýzou;
6. toxické látky vyžadující zvláštní způsoby izolace.

U každé skupiny je obšírně vysvětlen způsob izolace, kromě toho u každé látky je uveden princip a postup kvalitativního důkazu, kvantitativního stanovení (vesměs pojaté z hlediska zvláštností soudně-chemické expertizy), dále pak jsou údaje o toxikologickém významu látky a jejím metabolismu.

Pro učebnicový charakter jsou vybrány jen nejdůležitější analytické postupy a jsou doplněny četnými praktickými připomínkami. Výběr látek v jednotlivých skupinách (např. ve 3., kde jsou obsaženy pesticidy) odpovídá výskytu látek používaných v SSSR.

Obsah knihy je proti názvu poněkud zúžen převážným zaměřením na soudně-chemickou analytiku, na druhé straně je však publikace cenná tím, že obsahuje vypracovaný soubor metodik soudně-chemické expertizy, ověřený zkušeností mnoha pracovišť v SSSR, na základě jejichž připomínek bylo dřívější vydání upraveno. Knihu lze proto doporučit každému, kdo se zabývá toxikologickou chemií a zvláště pracovníkům v oboru soudní chemie.

Plk. doc. ing. Jiří Matoušek, DrSc.